

NAŠA ANKETA

Morje postaja vse bolj nedostopno

Poletje je tu, čeprav včasih s prav aprilskim vremenom ne potrjuje ravno svojega ugleda. Toda to številnih turistov očitno ne moti preveč. Po prvih podatkih je namreč nekatere naše obmorske turistične kraje obiskalo rekordno število letoviščarjev, vendar pa so bili to predvsem tuji gosti. Jugoslovani, ki bi si lahko privoščili 10 ali vsaj 7 dni v hotelu ob morju, je namreč vse manj, medtem ko je za marsikaterega tujca naša domovina v turističnem pogledu vabljiva prav zaradi nizkih cen. Je prav, da smo prišli že tako daleč, da si Jugoslovani zaradi visokih cen ne more privoščiti domačega morja, smo tokrat spraševali naše anketirance v metliški Beti. Poleg tega pa nas je zanimalo tudi, kaj menijo o geslu — a ne le o geslu — »Slovenija, moja dežela«, »Slovenija, dežela prijaznih ljudi«. Smo Slovenci zares dovolj prijazni do naših gostov? Pa turisti, so prijazni do nas, gostiteljev?

MARIJA ŽABČIČ, sekretarka organov upravljanja: »Mislili smo, da bomo šli letos na

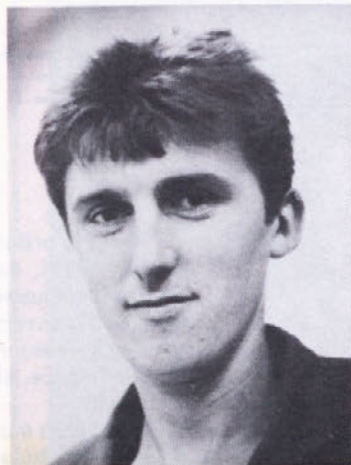

morje, a gradimo hišo, tako da ni ne časa ne denarja. Grozno pa mi je pri srcu, ko slišim, da si Jugoslovani že zelo težko privoščijo naše morje ali sploh ne več, medtem ko tujci letujejo skoraj zastonj. Nekaj bi morali spremeniti, da bi nam bilo morje bolj dostopno, na primer zvišati regres za letovanje.«

ŠALINGER VID, pletilec v tozdu Metraža: »Prišli smo tako daleč, da gre Jugoslovani lahko na morje le z devizami.

Teh pa seveda pri nas še ne služimo, zato pač ostajamo doma. Z dinarji se na morju namreč ne da živeti, zlasti v hotelih ne. Nekaj let smo si sicer tudi

Jugoslovani lahko privoščili počitnikovanje v «

ZATOPLJENO, Z MISLIMI NA MORJE — Posnetek smo pripravili sredi julija, v času torej, ko je prenekateri naš de-lavec že na morju. Dekleta v Dobovi še kar naprej dobro delajo, vroče in soparne dni pa si krajšajo tudi z mislimi na morje. (Foto: G. R.)

počitnikovanje v hotelih ob morju. Tega se še spominjam. Danes pa hočejo cene prilagoditi evropskim, naše plače pa še naprej ostajajo jugoslovanske. To pa za nas ne gre skupaj. Razumljivo, tisti, ki živijo od turizma, vidijo le profit. Jaz sem doslej hodil na morje v taborniško prikolico, letos pa bom ostal kar doma.«

JOŽE RADOŠ, rezalec trakov v tozdu Konfekcija: »Celo leto moramo varčevati denar, če si hočemo privoščiti dopust na morju. Da bi bilo morje bolj dostopno Jugoslovanom, bi morale biti za nas nižje cene ali pa nam bi morali povišati osebne dohodke. Jaz letos tako in tako ne grem nikamor, ker gradim hišo in ne bo denarja. Kar pa se tiče prijaznosti nas Slovencev do tujih gostov, se mi zdi, da smo dovolj prijazni do njih. Saj pravzaprav niso oni krivi, če je njihov

denar toliko več vreden od našega. Pa tudi turisti ne izkro-oiščajo naše gostoljubnosti. So prijazni in nas spoštujejo.«

ZLATKO ŽELEŽNJAK, skladiščnik v tozdu Konfekcija: »Letos ne bom šel na morje. Imam premalo časa in tudi denarja. Poleg tega pa imajo tudi hotelirji in vsi tisti, ki živijo od turizma, raje ljudi z devizami kot z dinarji. Če pa že mi, Jugoslovani, ne moremo iti na morje, bi morali vsaj iz tistih tujcev, ki letujejo pri nas, iztisniti čim več denarja, s tem seveda, da bi jim čim več ponudili. Prepričan sem, da bi marsikdo še več zapravil, če bi le

BILI SMO V ČAKOVCU

imel kje. Nimam pa prav nič proti tujim gostom. Naj pridejo letovat vsaj oni, če že mi ne moremo.«

KLARA BIČEK, strojna čistilka v tozdu Konfekcija: »Ni prav, da si domači gosti ne morejo privoščiti letovanja v obmorskih hotelih. Lahko bi tujcem nekoliko dvignili cene, nam pa jih znižali, da bi si lahko tudi mi privoščiti dopust ob morju. Mislim, da si marsikateri naš delavec krvavo zasluži oddih ob morju, a imajo tuji gostje večje ugodnosti kot naši. Vendar zaradi tega ne smemo biti proti tujim turistom, ampak moramo biti kljub temu prijazni. Moti pa me, da je gostinsko osebje marsikdaj nepri-

jazno do domačih turistov, saj tistih brez deviz sploh noče videti. Tudi to ni prav, čeprav drugače nimam prav nič proti tujim turistom, saj prinašajo devize. Čeprav imam že 50 let, bova šla letos z možem prvič na morje in to s pomočjo Beti. Če pa nas bi bilo več, si tudi tega dopustnikovanja ne bi mogli privoščiti. Da pa grem na morje, me je pravzaprav prisilila bolezen, čeprav vem, da bo potem zmanjkalo denarja za druge stvari.«

Na tradicionalnem srečanju nogavičarjev

Kot vsako leto je bilo tudi letos organizirano tradicionalno srečanje nogavičarjev, med katere so pred tremi leti pritegnili tudi TOZD Kodranška in volna. Tokrat je to bilo v Čakovcu 30. maja. Organizator srečanja je bila DO »MTČ« OOUR Čaraparija, sodelovale pa so še tovarne nogavic »Polzela« iz Polzele in »Sloboda« iz Samobora.

Namen srečanja so športna tekmovanja, pogovori o poslovnih problematiki in poglobljanje medsebojnih prijateljskih odnosov.

Po prihodu v Čakovec smosi najprej ogledali kratek program medžimurskih narodnih iger. Po uvodnih besedah domačina in dobrodošlice vsem gostom, so se začela športna tekmovanja. Tekmovali smo v naslednjih disciplinah:

gasilci (moški in ženske), kegljanje (moški in ženske), streljanje (moški in ženske), namizni tenis (moški), roket (ženske) in mali nogomet (moški).

Vsi tekmovalci so se vneto borili. Še posebej so jih spodbujali gledalci z zelo glasnim navijanjem. Po končanem tekmovanju je v popoldanskem času sledilo kosilo, kjer so si športniki in ostali udeleženci povrnili izgubljene moči.

Nato smo nadaljevali v bolj zabavnem tonu. Vsi smo komaj čakali na razglasitev rezultatov, ki jih je glasno — iz vsega grla, najavljal že vsem dobo znani tov. Laci iz MTČ-a, vsi ostali pa so z aplavzi čestitali ekipam za dosežene rezultate. Najboljše športnike je imela ekipa Polzele, ki je dosegla največje število točk in osvojila tudi velik prehodni pokal. V zelo močni konkurenci je ekipa Kodranke zasedla četrto mesto pozdravili so nas z močnim

aplavzom. Po predaji pokalov, priznanj in izmenjavi spominskih daril, smo nadaljevali v zelo veselem in živahnem tonu, za kar je poskrbel zabavni orkester. Ob takšnem programu je čas tekel prehitro in prišel je trenutek vrnitve. Vsem udeležencem je srečanje ostalo v zelo lepem spominu, odnosi med vsemi delovnimi orga-

nizacijami so se še bolj poglobili in vsi so z veseljem sprejeli povabilo DO Polzele za srečanje, ki bo 1988. leta organizirano v Polzeli.

Gostoljubnim domačinom je potrebno izreči vso pohvalo in zahvalo za organizirano srečanje, ki je tudi tokrat odlično uspelo.

Vinko Pavlinac

NAJBOLJŠE GASILKE — Zmagovalna ekipa na občinskem gasilskem tekmovanju v ženski konkurenci — ekipa Srednje šole tekstilne usmeritve Metlika, ki se ji je pridružil še Martin Matekovič kot strokovni sodelavec in Slavko Majzelj kot trener in mentor ekipe.

ODLIČNI ZIDARJI — Tudi naša ekipa zidarjev spada med tiste, ki delujejo izza prve frontne črte, so pa za nemoteno delo naše delovne organizacije prav tako nujno potrebni, saj postorijo delo, za katero bi bilo dostikrat potrebno najemati drage zunanje izvajalce. Tokrat so se naši zidarji lotili betoniranja temeljne plošče v stari barvarni.

Metlika, 22. julij 1987

NAŠ POGOVOR

Delo, kjer ne gre brez zamer

Ko je diplomirani pravnik Branko Matkovič aprila 1982 prišel v službo v Beti je, povsem samoiniciativno, začel dopisovati v naše tovarniško glasilo *Vezilo*. A že ko je prinesel uredniku Toniju Gašperiču prvi prispevek, ga je ta prosil, če bi hotel biti tudi fotograf za *Vezilo*, saj je vedel, da se Branko že od srednje šole ljubiteljsko ukvarja s fotografiranjem. Matkovič prošnje seveda ni odklonil.

»V začetku je bilo sodelovanje zelo dobro. Na seji uredniškega odbora smo se zmenili, kaj naj fotografiram. S Tonijem Gašperičem sva hodila po zunanjih tozdih in pripravljala reportaže. On je pisal, jaz pa fotografiral. V zadnjem času pa je, žal, to zamrlo, kar je velika škoda za *Vezilo*, saj tako naši tozdi v drugih krajih le redko najdejo prostor v tovarniškem glasilu. V zadnjem času je svetla izjema le tozdi v Dobovi in to po zaslugi prizadevnega sodelavca Gorana Rovana, ki mu gre zares vsa pohvala. Morda je kriva prav zaposlenost, da smo z ostalimi akcijami prenehali,« pravi Branko, ki sedaj v glavnem fotografira le v metliški Beti. Prizna pa, da zelo nerad fotografira po naročilu.

»Raje delam povsem samoiniciativno. Res pa je, da se nekateri že kar boje mojega fotoaparata, predvsem zaradi tega, ker sem kdaj fotografiral kakšno packarijo, stopil komu na prste zaradi malomarnosti. Nekaterim sem se zameril predvsem z rubriko »Fotoželjčiček« Zaradi zamer sem hotel že odnehati, a me je Toni preprosil, da sem ostal, ker je pač težko najti drugega fotografa. Toda če sem že fotograf in se izogibam delu po naročilu, potem od vsega najraje fotografiram tisto, kar odstopa od vsakdanjosti. Tega pa je v naši delovni organizaciji kar veliko, kar povedo tudi fotografije v glasilu,« niza Branko, sicer vodja pravne in samoupravne službe v Beti.

Matkovič, ki sicer nima dlake na jeziku, pa ne pozabi omeniti tudi tega, da so mu marsikdaj očitali, da s svojimi fotografijami veliko zasluži. »Pa si skoraj ne upam računati, koliko me velja samo material. Če bi ob tem delu res zaslužil tako neznanske zneske, potem bi bilo fotografov v Beti zagotovo veliko več. Saj je, ne nazadnje, *Vezilo* odprto glasilo za vse delavce, v tovarni imamo celo fotoaparate in vsak se lahko poskusi v tem delu. A odziva ni. Zakaj, to zagotovo najbolje vedo tisti, ki le kritizirajo, naredijo pa ne nič,« je oster Branko. Sicer pa ima tudi z ljudmi, ki jih mora fotografirati, zelo različne izkušnje. »So ljudje, ki bi se kar naprej postavljali pred objektiv, pa če so potem fotografije kje objavljene ali ne. Spet drugi pa se ne pustijo in ne pustijo fotografirati. Ne vem, s katerimi je težje delati. Vendar pa se tiste druge le da nekako prepričati. Zgodilo se je celo, da sem neko delavko kar dve uri pregovarjal, preden se je postavila pred objektiv. Nimalokrat se zgodi, da imam zaradi fotografije ali dveh veliko poti in stroškov, ki jih plačam iz lastnega žepa. Pa tega nihče ne ve. V časopisu je videti le izdelek, ne pa tudi, kako je nastajal.«

Matkovič pa ni le vnet fotograf, ampak rad sestavlja tudi križanke, od katerih jih je nekaj objavil tudi v *Vezilu*, že prej pa v nekdanjem glasilu občinske konference Zveze socialistične

mladine v Metliki, v Kolovratu. »Križanke za *Vezilo* je najprej sestavljal Jože Novak, ko pa je ta pred dvema letoma umrl, sem jo njemu v spomin sestavil jaz. Potem pa sem začel sistematično sestavljati križanke in ko smo v uredniškem odboru spoznali, da so jih ljudje sprejeli, da jih imajo radi, smo začeli podeljevati tudi nagrade. Potem pa je bilo kar nenkrat rečeno, da bodo križanke pač morale ostati zunaj, če bo za glasilo dovolj drugega gradiva. Poleg tega pa sem, prav tako kot na račun fotografij, tudi na račun križank začel dobivati očitke, da preveč zaslužim. Prav tako neutemeljeno,« pojasnjuje Branko. Boli ga le to, da je neobjavljanje križank velika izguba za časopis, saj je tudi razvedrilo prav tako potrebno glasilu kot druge zvrsti. To v mnogih tovarniških časopisih še kako upoštevajo, čeprav nimajo takšne sreče, da bi imeli med svojimi delavci koga, ki bi znal sestavljati križanke ali ki bi bil pri tem delu tako uspešen kot Matkovič, ki pravi, da z lahkoto sestavi križanko. »Res je pri tem delu potrebnega veliko splošnega znanja, ki pa sem si ga v letih šolanja in službovanja pridobil dovolj. Tako si pomagam le s slovarjem tujk. Seveda pa moram pri sestavljanju upoštevati tudi strukturo reševalcev, njihovo znanje, zelo rad pa vpletem tudi termine iz proizvodnje, ki so jim dobro poznani. Tudi

Branko Matkovič, eden najbolj rednih in delavnih sodelavcev našega tovarniškega glasila *Vezila*.

pomembnih mož iz naše tovarne je bilo v križankah že nič koliko. Toliko lepše je pripravljati križanke tudi zato, ker lahko vanje zelo lepo vključim tudi fotografije iz delovne organizacije.«

Branko pa ni bil pripravljen govoriti le o svojem delu, ampak tudi o *Vezilu*, na katerega se je skoraj emocionalno navezal. »Mnogi ljudje le kritizirajo naše glasilo, najpogosteje pa prav ti ljudje najmanj naredijo. Marsikoga moramo prositi po ves mesec, da od njega dobimo kakšen prispevek. Najtežje pa je dobiti spise od delavcev iz neposredne proizvodnje. Saj ni potrebno, da so ti prispevki slovnično, novinarsko brezhlebn, dobrodošla je vsaka informacija, napisana lahko tudi z roko na kos papirja.«

»Vendar pa je pohvalno, da je *Vezilo* pač takšno, kakršno je, saj pri glasilu ni nihče zaposlen profesionalno. Poleg tega je časopis kronika delovne organizacije, prikaz življenja in dela v njej. Glede na pomembnost, ki ga ima *Vezilo*, so stroški, ki jih imamo z njim, majhni. Povsem nepotrebne pa so razprave o tem, ali naj *Vezilo* sploh še izhaja ali ne. Da je potrebno, o tem ni dvoma,« pove tudi v imenu uredniškega odbora Branko Matkovič, ki zatrjuje, da bo kljub številnim polenom, ki so mu jih doslej že zmetali pod noge, še sodeloval v *Vezilu*, seveda kolikor bo imel časa in kolikor bo v njegovi moči.

ODLIČNA KAKOVOST — V enem letu, kolikor že obratuje konfekcija v Krstinji, so se delavke že tako izurile v šivanju, da v ničemer ne zaostajajo za delavkami v ostalih konfekcijah, posebej pa gre pohvaliti kvaliteto njihovih izdelkov.

Kaj je to akumulacija, kaj...?

Spoštovano uredništvo!

Ko sem v zadnji številki Vezila zagledala sliko tovariša Tomca, sem se zelo razveselila, da nam bo on, ki je znan kot strokovnjak za gospodarstvo, jasno povedal o vsem, kar nas zanima. Prijateljica, ki dela v Kometu, mi je povedala, da znajo njihovi »višji« vse tako lepo razložiti, da je lahko vsakomur takoj jasno, za kaj gre. Zato sem članek z največjim veseljem prebrala, a moram povedati, da sem bila razočarana, saj sem bolj malo razumela. Zakaj?

Zato, ker je treba najprej razumeti, kaj je to **intervencijski zakon** in kaj v njem piše, potem je treba vedeti, kaj je **akumulacija** itd. O tem sem vprašala tudi kolegico, ki dela v

moji izmeni, vendar tudi ona, ki je hodila v poklicno šolo Beti (jaz sem končana osnovno šolo), tega ne razume.

Zato vas prosim za obrazložitev zgoraj navedenih pojmov.

Za sklade in za razmerja, ki so omenjeni v istem članku, približno vem kaj pomenijo, a vse mi ni čisto jasno. In, ko smo že pri tem, vas lepo prosim, da nam razložite, kaj spada v sklade in čemu so namenjeni. Večina namreč tega ne razume in na zborih, na katerih se odloča o delitvi dohodka, avtomatično, kot programirani stroji, dvigujemo roke, ne da bi vedeli zakaj.

Če hočemo o nečem **resnično** odločati, moramo stvar tudi **poznati in razumeti**. Upam, da se uredništvo v tem z mano strinja.

Glede mojega prvega pisam, bo potrebno, kot vse kaže, ukrenit drugače. Če bomo namreč samo čakali, da nam bo kaj padlo z neba, tega ne bomo dočakali. To poznamo iz izkušenj. Zato predlagam tovarišu M. R., ki slika gole babe, naj naredi izjemo in naj skoči h kakemu **DOBREMU** gospodarstveniku in ga prosi za pogovor o današnjih razmerah, o stvareh, ki vplivajo na naše osebne dohodke, o vsemogočih deviznih in drugih zakonih in o podobnem.

V upanju, da bodo informacije postale res informacije (to se bo zgodilo takrat, ko bo

SPOMIN NA VIGRED

V ZNAMENJU DEŽJA — »Vinska vigred« je bila tudi letos dobro obiskana, čeprav je organizatorjem nekoliko ponagajal dež. Vendar se ga stalni obiskovalci niso prestrašili in tudi letos so imeli kaj videti. Na naših posnetkih je nekaj utrinkov, ki so najboljši dokaz, da je »vigred« naša prireditev.

IZNAJDLJIVOST IN PRIDNOST — Anka Lončar skrbi v obratu Krstinja za obračun OD, opravlja pa tudi splošne posle. Dela je kar dovolj, zato se lahko zahvali le svoji iznajdljivosti in pridnosti, da vse pravilno in pravočasno opravi.

besedilo podano pravočasno, v lepem slovenskem jeziku, brez tujk, s potrebnimi obrazložitvami in za manj izobražene

razumljivo in jasno), vas lepo pozdravlja

Neposredna proizvajalka
T. Ž.

OBLAČEK

ZAHVALA

Ob smrti mojega očeta STANKA STARIHE iz Bušnje vasi se iskreno zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam za tolažilne besede in vse ostalo, prav tako se zahvaljujem Kometovi osnovni sindikalni organizaciji, in sicer za podarjene vence in izraze sožalja.

Žaluoči hčerka Slavica Videtič z družino

ZAHVALA

Ob smrti drage mame in sestre BARE MATEŠEVAC se iskreno zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata temeljne organizacije združenega dela Metraža in osnovni organizaciji sindikata temeljne organizacije metliške Konfekcije, in sodelavcem za podarjeno cvetje in izraze sožalja. Hvala vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Sin Janko in sestra Zora z družinama

ZAHVALA

Ob nepričakovani smrti najinega očeta FRANCA SIMČIČA se zahvaljujem OOS TOZD Kodranka in volna in DSSS, vsem sodelavcem, MePZ BETI, za podarjeno cvetje in izrečeno sožalje. Zahvala tudi tovarišu ŠTRAVSU za poslovilne besede.

Hvala vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Hčerki Jožica in Nada Simčič

VODORAVNO: 1. naš uspešni alpski smučar, 9. ime tega smučarja, 12. začetek abecede, 13. srbsko moško ime, 14. misel, 16. bogastvo gozdov, 18. tovarna avtomobilov v Sarajevu, 19. pripadnik protestanske cerkve, 21. indijsko m. ime, 23. naš manjši otok, 24. šampion, 26. določena množina, 28. čistično sredstvo, 30. podredni veznik, 32. značaj, 34. živalska noga, 35. prtiček, 38. Priština, 39. Ancona, 40. udica, ribolovni pripomoček, 41. obnovitveni list na kuponski poli, 44. Andrej Nahtigal, 45. žveplo, 46. Rade Janežič, 47. ponovna jed, 50. kovinska ploščica, 53. film z različno vsebino, povezano z osnovno idejo, 54. imaginaren, 55. .... in 40 razbojnikov, 57. Ico i .... 58. pokopališče zaslužnih mož v Ljubljani, 60. deščica s koleščki za rekreacijo, 62. ameriško m. ime, Edvard, 63. preiskava, 65. kraj na kočevskem, 67. časovna enota, 68. ena, nemško, 69. škotska rodovna skupnost, 70. radius, 71. neporno, 73. krajna Gorenjskem, pri Kranju, 75. ožina na Malaki, 77. 18. in 13. črka, 78. igralka Farrow, 80. pesem R. M. Rilkeja, 82. 3. samoglasnik, 83. dvojica, 84. gornja okončina, 85. igralna karta, 86. sestavina asfalta, 89. srbsko m. ime, 92. vek, 93. orientalski prašek za lase, 95. italijansko mesto.

NAVPIČNO: 1. priboljšek s sadjem, 2. izraelski politik, Aba, 3. italijansko mesto, 4. grška črka, 5. kisik, 6. kraj pri Domžalah, 7. vzornik, malik, 8. vojaška enota, 9. slov. m. ime, 10. 4. samoglasnik, 11. slov. heroína, Slava, 12. nemški filozof, Georg, 15. da, angleško — fonetična pisava, 17. majhna enota, 19. jurist, 20. tovariš, 22. Amper, 25. gospod, francosko, 27. gl. mesto Jordanije, 29. slov. pesnik, Bor, 30. podredni veznik, 33. enota za električno moč, 34. bomboni z okusom tropskih sadežev, 35. bivši sovjetski voditelj, Josif Visarionovič, 36. slov. pesnica, Muser, 37. račun, 38. ulov, 42. vrsta pip in mešalnih baterij, 43. svod nad nami, 46. naš otok, 48. kar ne spada zraven, kar je vrinjeno, tuje telo, 49. komponist Arnautalič, 51. užitna goba, 52. belgijsko mesto, 53. okrogel okvir, 56. ring, bojišče, 59. pomladanski mesec, 61. ameriška zvezna država, 64. majhno okence, 66. država v državi, 69. kenguru, 70. italijanska radiotelevizija, 72. igralec Sharif, 74. halogeni kemični element, 76. področje dela, 79. država na bližnjem vzhodu, 81. oznaka za vzhod, 83. stvarnik sveta v starem Egiptu, 84. Reomer, 87. 100 m², 88. neznanec, 90. rimska 4, 91. pritrtilnica, 94. prva črka.

NAŠA KRIŽANKA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
13				14			15		16	17		
18			19						20			
21			22		23							
				24	25	26	27					
				28		29	30		31			
				32		33	34					
35	36	37					38		39			
40				41		42			43	44	45	
46		47	48	49		50			51	52	53	
54		55		56				57				
58	59			60			61		62			
63				64			65		66			
67			68			69				70		
71			72	73		74			75	76		
77		78	79			80		81				
82	83				84				85			
86	87				88	89		90			91	
92			93		94	95						

Ozonska luknja v atmosferi

Američani sporočili, da še ni dokazov za teorijo, češ da bi lahko ozonska luknja bila posledica naravnih vremenskih sprememb in da bo nekega dne izginila kot zli duh. Vse kaže, da je vzrok zanjo v vse večjem onesnaževanju zraka in torej obstaja nevarnost, da se bo povečevala, morda pa se bo ob njej pojavila še kakšna. Tačas tega ne more še nihče izključiti, opozarja profesor Michael McElroy z ameriške univerze Harvard.

Pravzaprav so jo prvič opazili v začetku sedemdesetih let. Tedaj sta dva mlada kalifornijska raziskovalca že opozarjala, da klorfluor ogljiki, ki so v plinih razpršilcev, ogrožajo zemeljsko ozonsko zaščito. Ker so te snovi kemično izjemno stabilne, se neovirano dvigajo v atmosfero in šele ko pride ta plin na višino 35 do 40 kilometrov, torej do tja, kjer je ultravijolično sevanje sonca močno, izbija močna svetloba iz molekul klorove atome. Klor pa je največji uničevalec ozona in en sam

atom klora, ocenjujejo kemiki, zadošča za uničenje deset tisoč molekul ozona.

Izginjanje ozona ima lahko neslutene posledice za življenje na Zemlji.

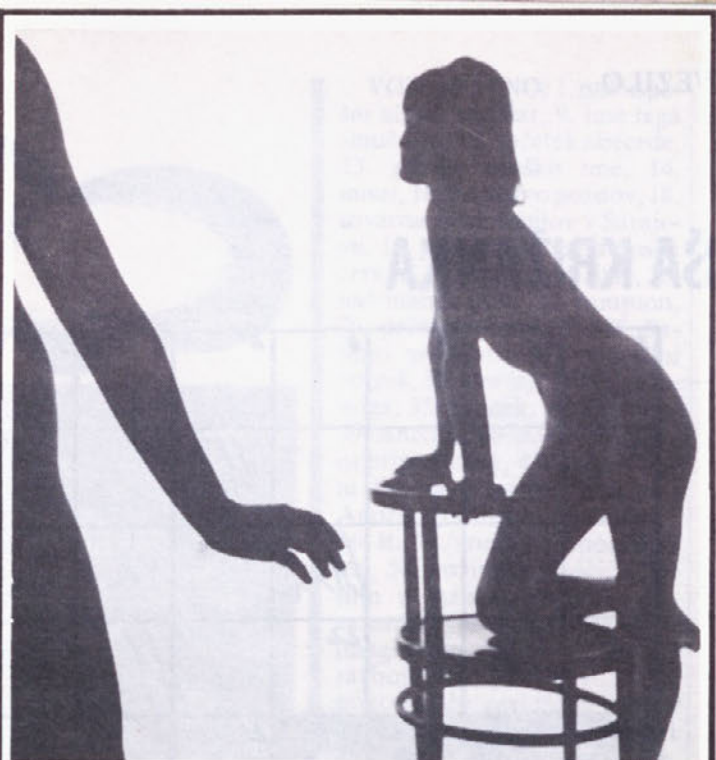
Že samo en odstotek manj ozona bi povečal število kožnih rakavih obolenj pri svetlopolnih Evropejcih oziroma Američanih tudi do 10 odstotkov. Ogrožen pa bi bil tudi plankton v morjih. Povečano ultravijolično sevanje bi namreč upočasnilo rast teh mikroorganizmov, ki so glavna prehrana številnih rib. Enako velja tudi za številne koristne rastline. Kar tretjina, se bojijo biologi, jih je zelo občutljivih na ultravijolično svetlobo.

Industrija sicer vse takšne napovedi navaja kot neutemeljene in preuranjene, vendar v mnogih državah, kot denimo v Združenih državah ali na Švedskem, prepovedujejo uporabo klorfluorovih ogljikov v razpršilcih. Žal pa proizvodnja zaradi tega ne upada.

Že pred dvanajstimi leti so strokovnjaki opozarjali, da je ultravijolični »senčnik« na višini 35 do 45 kilometrov vse tanjši. Meritve ameriškega satelita Nimbus-7 leto za letom kažejo, da se ta zmanjšuje za pol odstotka. Od začetka uporabe klorfluorovih ogljikov v šestdesetih letih, bi se naj koncentracija zmanjšala za 15 odstotkov, so izračunali kemiki. Da pa ozonski pas vendarle filtrira še vedno 99 odstotkov ultravijolične svetlobe, je zasluga neke vrste nadomestnega senčnika. V spodnjih 20 kilometrih atmosfere, tako imenovani troposferi, se je v minulih sto letih količina ozona vsaj podvojila. Vzrok so predvsem avtomobili, termoelektrarne in industrijske emisije.

Znanstveniki pravijo, da klorfluor ogljiki sicer nemoteno prepuščajo sončno svetlobo na Zemljo, zavirajo pa normalno vračanje toplote v vesolje. Izračuni računalnikov kažejo, da bodo temperature najkasneje v sredini prihodnjega stoletja na Zemlji višje povprečno za dva do tri stopinje. To pa je že dovolj za velike podnebne spremembe.

Prisotna pa je že druga nevarnost, ki izhaja iz velikanske

RAZKRITA SKRIVNOST — Klotilda Zračnik na vseh objavljenih fotografijah sploh ni Klotilda Zračnik, neposrednica. Fotografij ni posnel neki M. R., ampak Zdenjka Virta. Objavljali smo jih zgolj vam v zabavo, drage bralke in bralci. Upamo, da ste se prijetno zabavali, še posebno moški del publike. Danes torej z nagicami zaključujemo, ni pa rečeno, da se ne bo kaj »golote« pojavilo na straneh Vezila še kdaj.

ga ozonskega zvona nad industrijskimi državami. Nevidni plin, ki je drugačen kot normalni kisik, sestavljen iz treh atomov in ne dveh, je zelo strupen. Zato zadoščajo že zelo majhne količine v zraku, oziroma ozonu, ki zavrejo fotosintezo. Ta temeljni življenjski proces pa rastlinam omogoča življenje, saj iz vode in ogljikovega dioksida s pomočjo sončne svetlobe tvorijo snovi potrebne za rast.

Ozonske vrednosti od 40 do 80 milijonink grama na kubični meter zraka, se danes v industrijskih državah že pravzaprav običajne. To pa je dvakrat toliko kot pred sto leti. Poleti, ko sonce ogreva zvon hlapov, snovi, ki onesnažujejo zrak, pa kemično učinkujejo druga na drugo, se koncentracija morskodaj dvigne celo na 300 milijonink grama na kubični meter.

Na takšne vrednosti pa kajpada reagirajo rastline. Na Švedskem in Nizozemskem znanstveniki že ugotavljajo, da se na rastlinah pojavljajo rjave lise, tako imenovani vremenski madeži, in sicer na listih rastlin, ki so zelo občutljive na ozon, to je na tobaku ali špinači.

Tudi pri ljudeh zdravniki odkrivajo prve znake. Na povečane vrednosti ozona reagirajo naše oči in sluznice, ljudje, ki tekajo na prostem, se prejutrudijo, zlasti pa je ta strup lahko zelo nevaren za astmatike.

Kot glavnega krivca za povečanje koncentracije ozona, strokovnjaki navajajo dušikove okside. Če se ti v zraku po-

mešajo z drugimi strupenimi snovmi, zlasti z ogljikovim monoksidom in ogljikovodiki, nastane ozon. Kljub temu pa gre v zrak samo v ZRN vsako leto več kot tri milijone ton dušikovih oksidov. Več kot polovica od tega zaradi prometa, nadaljnjo četrtno pa prispevajo termoelektrarne.

Rešitve, oziroma zmanjšanja koncentracije ozona v zraku strokovnjaki še ne vidijo v kratkem. Tehnično sicer to ni problem, saj bi lahko denimo s katalizatorji na avtomobilih zelo zmanjšali onesnaženje. Tudi pri klorfluor ogljikih, ki ogrožajo ozonsko plast, ne moremo še tako hitro pričakovati njihovega zmanjšanja, čeravno je EGS industriji za bičala, da mora zmanjšati proizvodnjo razpršilcev, v katerih je ta plin.

V Združenih državah pa je prav industrija največja sovražnica.

Ameriška vlada se še posebej zavzema za mednarodno omejevanje proizvodnje klorfluor ogljikov: decembra letos se bodo zbrali predstavniki 33 držav v Ženevi ter razpravljali na visoki ravni o tej zadevi. Pred kakšnim letom so že podpisali konvencijo za varstvo ozonske plasti. Časa ni veliko. Četudi že jutri prepovemo proizvodnjo klorfluor ogljikov, v prihodnjih desetih letih ne moremo upati, da bomo preprečili načrtovanje ozonske plasti. Toliko časa namreč potrebujejo molekule, da pridejo z zemeljske površine na višino 40 kilometrov.

VEZILO je glasilo delovnih ljudi Beti in Kometa. Ureja ga uredniški odbor: Toni Gašperič, glavni in odgovorni urednik, Jožica Cigič, Nikola Kezele, Karolina Končar, Mijo Maršič, Jure Matekovič, Branko Matkovič, Vida Šegina-Matjovič, Jože Muc, Vinko Pavlinac, Tone Omerzel in Marjetka Žele. Tehnični urednik: Janez Pezelj.

VEZILO izhaja v nakladi 2300 izvodov, in sicer enkrat na mesec. Grafična priprava DIC Novo mesto, tiska Tiskarna Novo mesto.

Naslov izdajatelja: Beti, Tovarniška 2, 68330 Metlika, telefon: 58-170.

VEZILO je po mnenju Republiškega komiteja za informiranje SRS oproščeno temeljnega davka na promet proizvodov.